

Nederlandse Mededingingsautoriteit

BESLUIT

Nummer 4795, 4797-78

Betreft zaak: Installatie

Besluit van de Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit¹ als bedoeld in artikel 62 van de Mededingingswet.

INLEIDING

1. De Nederlandse Mededingingsautoriteit heeft onderzoek verricht naar overtreding(en) van artikel 6 Mededingingswet (hierna: Mw) en artikel 81 Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap (hierna: EG) in de Installatie-deelsector. Naar aanleiding van deze onderzoeksactiviteiten, alsmede naar aanleiding van informatie die in het kader van de clementieregeling bij de NMa is ingediend door een aantal ondernemingen, is door de NMa op basis van artikel 59 Mw een rapport opgesteld over afspraken en gedragingen in de Installatie-deelsector (hierna: het Rapport²). Het Rapport is op 25 april 2005 vastgesteld en vervolgens naar de betrokken ondernemingen verzonden.
2. De overtredingen beschreven in het Rapport zijn begaan door ondernemingen. Deze ondernemingen kunnen bestaan uit één of meerdere rechtspersonen, die in een concernrelatie tot elkaar staan en die ten aanzien van de betrokken overtredingen in mededingingsrechtelijke zin gezamenlijk als één onderneming moeten worden beschouwd.³
3. In het Rapport wordt geconcludeerd dat er een redelijk vermoeden bestaat dat de onderneming ABB Asea Brown Boveri en de onderneming ABB Holdings hebben

---

¹ Als rechtsopvolger van de d-g NMa, Wet van 9 december 2004, houdende wijziging van de Mededingingswet in verband met het omvormen van het bestuursorgaan van de Nederlandse mededingingsautoriteit tot zelfstandig bestuursorgaan, Stcrt. 2005, 172.

² Zie bijlage 1 bij dit besluit.

³ Vgl. GvEA, arrest van 15 juni 2005, gevoegde zaken T-71/03, T-74/03, T-87/03 en T-91/03, Carbon e.a. vs Cie, n.n.g., r.o. 54 en 60 en HvJEG, arrest van 16 november 2000, Zaak C-286/98P, Stora, Jur. 2000, p. I-9925, r.o. 27-29.

deelgenomen aan afspraken en gedragingen in de Installatie-deelsector in Nederland, in de periode van januari 1998 tot en met december 2001, zoals uiteengezet in het Rapport. Bedoelde afspraken en gedragingen vormen een overtreding van artikel 6 Mw en artikel 81 EG.

4. Ingevolge het Rapport bestaat de onderneming ABB Asea Brown Boveri uit ABB Asea Brown Boveri Ltd. en alle werkmaatschappijen waarover deze rechtspersoon in de periode van januari 1998 tot en met december 2001 volledige zeggenschap heeft gehad en die actief zijn op het gebied van Installatiewerken⁴, waaronder in ieder geval ABB B.V.
5. Ingevolge het Rapport bestaat de onderneming ABB Holdings uit ABB Holdings B.V. en alle werkmaatschappijen waarover deze rechtspersoon in de periode van januari 1998 tot en met december 2001 volledige zeggenschap heeft gehad en die actief zijn op het gebied van Installatiewerken, waaronder in ieder geval ABB B.V.
6. Uit nadere informatie is gebleken dat gedurende de gehele periode van de overtreding ABB Asea Brown Boveri Ltd. direct dan wel indirect uitsluitende zeggenschap heeft gehad over ABB Holdings B.V. De onderneming ABB Holdings maakte derhalve, zoals ook door ABB Asea Brown Boveri Ltd. en ABB Holdings B.V. onderkend, de gehele periode van de overtreding onderdeel uit van de onderneming ABB Asea Brown Boveri.
7. Gelet op het voorgaande concludeert de Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (hierna: de Raad) dat in de periode van de in het Rapport beschreven overtreding geen sprake was van twee afzonderlijke ondernemingen, maar van één onderneming, de onderneming ABB Asea Brown Boveri. Deze bestaat uit ABB Asea Brown Boveri Ltd., ABB Holdings B.V. en alle werkmaatschappijen waarover deze rechtspersonen in de periode van januari 1998 tot en met december 2001 volledige zeggenschap hebben gehad en die actief zijn op het gebied van Installatiewerken, waaronder in ieder geval ABB B.V. Voornoemde rechtspersonen zullen hierna tezamen worden aangeduid als 'de Onderneming'.

ACHTERGROND OPTREDEN NMa

8. De NMa heeft op 29 augustus 2002 ambtshalve een onderzoek in de Installatie-deelsector gestart.⁵ Aanleiding voor dit onderzoek vormde de verklaring van een

---

⁴ Zie voor de definitie van Installatiewerken, randnummer 1 van het Rapport.

⁵ Zie randnummer 5 van het Rapport.

voormalig werknemster van Unica Installatiegroep B.V. die zij op 26 augustus 2002 voor de Parlementaire Enquêtecommissie had afgelegd.

9. In december 2002 toonde de Parlementaire enquêtecommissie bouwnijverheid zich in haar eindrapport geschokt door de omvang van de *'structurele kartelvorming, gefundeerd in ingestelde gewoontes en de cultuur van de bouwnijverheid.'*⁶ De enquêtecommissie constateerde dat het hoog tijd was *'om de ingesleten gewoontes uit te bannen en daadwerkelijk tot fundamentele veranderingen te komen.'*⁷
10. In het voorjaar van 2004 riepen de NMa en het Kabinet de bouwsector vervolgens dringend op om schoon schip te maken. Het Kabinet riep de bouwbedrijven, die op enigerlei wijze betrokken waren bij verboden kartelpraktijken, op daartoe een clementieverzoek bij de NMa in te dienen voor 1 mei 2004.⁸ In totaal hebben 473 bouwbedrijven, afkomstig uit verschillende delen van de bouwsector, gehoor gegeven aan deze oproep door vrijwillig voor 1 mei 2004 informatie over hun kartelgedrag - en de betrokkenheid daarbij van anderen - aan te leveren bij de NMa.⁹ Dit verschaftte de NMa veel informatie over mededingingsbeperkende praktijken in de bouw. Mede op basis daarvan is het Rapport opgesteld.

VERLOOP PROCEDURE IN DEZE ZAAK

11. Op 28 april 2004 heeft het Clementiebureau van de NMa (hierna: het Clementiebureau) van ABB B.V. een kennisgeving ontvangen van betrokkenheid van de Onderneming bij een mogelijke overtreding van artikel 6 Mw en/of artikel 81 EG-Verdrag in de Installatie-deelsector. Op 22 april 2005 heeft de Onderneming van het Clementiebureau hiervoor een voorwaardelijke clementietoezegging ontvangen. Bij brief van 3 juni 2005 heeft de Onderneming een ondertekend en geparafeerd exemplaar van de voorwaardelijke clementietoezegging geretourneerd. Hiermee heeft de Onderneming verklaard dat de bij deze clementietoezegging als bijlage gevoegde omschrijving van de feiten juist en volledig is.¹⁰
12. Op 25 april 2005 heeft de NMa het Rapport aan de Onderneming verzonden. Daarbij is aangekondigd dat de Onderneming in een sanctieprocedure wordt betrokken. De Onderneming is de mogelijkheid geboden om deel te nemen aan de versnelde

---

⁶ De bouw uit de schaduw, TK 2002-2003, 28 244, nrs. 5-6, p. 11.

⁷ De bouw uit de schaduw, TK 2002-2003, 28 244, nrs. 5-6, p. 12.

⁸ Brief van de ministers van EZ en Justitie van 20 februari 2004, TK 2004-2005 28 244, nr. 64, p. 2.

⁹ Brief van minister van EZ van 14 oktober 2004, TK 2004-2005 28 244, nr. 85.

¹⁰ 4795/8, 4797/15.

procedure, zoals omschreven in de begeleidende brief. De Onderneming heeft bij brief van 3 juni 2005 kenbaar gemaakt geen gebruik te maken van deze mogelijkheid.¹¹ Dientengevolge heeft de NMa ten aanzien van de Onderneming een reguliere sanctieprocedure gestart, overeenkomstig artikelen 59 tot en met 61 Mw met toepassing van de Bekendmaking boetetoemeting aangaande bepaalde mededingingsbeperkende activiteiten in de Installatie-deelsector¹² (hierna: Bekendmaking boetetoemeting).

13. Conform de artikelen 59 tot en met 61 Mw, heeft de NMa de op de zaak betrekking hebbende stukken die ten grondslag liggen aan het opstellen van het Rapport, met ingang van 9 januari 2006 gedurende zes weken ter inzage gelegd ten kantore van de NMa. Van deze op de zaak betrekking hebbende stukken zijn de stukken die zien op deelname door de Onderneming aan het in het Rapport omschreven systeem van vooroverleg tevens bij brief van 23 december 2005 aan de Onderneming verzonden (hierna: het individuele bewijsdossier).¹³
14. De Onderneming is in de gelegenheid gesteld mondeling en/of schriftelijk haar zienswijze op het Rapport te geven. De Onderneming heeft bij brief van 17 februari 2006 haar zienswijze schriftelijk ingediend.¹⁴
15. De Onderneming heeft bij verschillende brieven opgave gedaan van haar Aanbestedingsomzet 2001 zoals bedoeld in de Bekendmaking boetetoemeting.¹⁵

DE FEITEN

16. Dit besluit is gebaseerd op het Rapport, dat als bijlage aan dit besluit is gehecht en integraal deel uitmaakt van dit besluit. Hierna volgt een toelichting en/of aanvulling op het feitencomplex zoals is opgenomen in het Rapport.

Het systeem van vooroverleg

17. Uit de diverse verklaringen van clementieverzoekers, tevens bedrijven die in Installatie werkzaam zijn, blijkt dat in de deelsector Installatie in Nederland in de periode tussen 1998-2001, sprake was van vooroverleggen en afspraken, waarbij verschillende ondernemingen betrokken waren en die verband hielden met elkaar en één

---

¹¹ 4795/7, 4797/9.

¹² Bekendmaking van 21 april 2005, Stcrt. 2005, nr. 78, p. 34.

¹³ 4795/11, 4797/14.

¹⁴ 4795/20, 4797/24.

¹⁵ 4795/37, 4797/41, 4795/54, 4797/56.

voortdurend systeem vormden van afstemming over de onderlinge verdeling van werken en over het inschrijfgedrag voorafgaande aan de inschrijving op de aanbesteding van Installatie-werken.¹⁶ Aldus was sprake van een landelijk dekkend systeem van vooroverleg in de deelsector Installatie in Nederland in de periode tussen 1998-2001. De Onderneming heeft het bestaan van het systeem van vooroverleg niet betwist. Onder verwijzing naar de onderbouwing in het Rapport gaat de Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (hierna: de Raad) van het bestaan van dit systeem uit.

Deelname aan het systeem van vooroverleg

18. Gegeven het bestaan van een landelijk dekkend systeem van vooroverleg, heeft de NMa onderzocht ten aanzien van welke ondernemingen kan worden vastgesteld dat zij hebben deelgenomen aan dat systeem. ABB B.V. heeft in dit geval zelf een clementieverzoek ingediend en daarbij aangegeven dat hoewel zij niet als een bouwonderneming aangemerkt kan worden, zij betrokken is geweest bij afspraken/afstemming met andere ondernemingen *“bij een inbreuk op het mededingingsrecht ten tijde van een aan de bouw gerelateerd project.”*¹⁷
19. Voor clementieverzoekers geldt dat deelname aan het systeem van vooroverleg wordt aangenomen op basis van de eigen verklaring en bevestiging daarvan in één van de overige bewijsmiddelen waarover de NMa beschikt.¹⁸ Op basis daarvan is de Onderneming als vermoedelijke deelnemer aan het systeem van vooroverleg in de procedure betrokken. In de sanctiefase heeft de Raad, in de context van de afgelegde verklaringen over het systeem van vooroverleg en de ingebrachte mondelinge en schriftelijke zienswijzen, de stukken in het individuele bewijsdossier van de Onderneming beoordeeld. Zoals uit het navolgende blijkt, kan dit tot geen ander oordeel leiden dan dat de Onderneming heeft deelgenomen aan het systeem van vooroverleg.
20. De Raad acht in dit verband van belang dat, behalve ABB B.V., vier clementieverzoekers onafhankelijk van elkaar hebben verklaard dat de Onderneming heeft deelgenomen aan het systeem van vooroverleg. Deze verklaringen zijn bevestigd en worden ondersteund door verschillende stukken die zijn opgenomen in het individuele bewijsdossier, die betrekking hebben op tenminste drie projecten. Op basis van deze ter inzage gelegde stukken, die in onderlinge samenhang zijn gezien,

---

¹⁶ Randnrs. 28-62 van het Rapport (één systeem van afstemming) en randnrs. 118-126 van het Rapport (geografisch gebied).

¹⁷ 3150/353.

¹⁸ Zie randnr. 102 van het Rapport.

en in het licht van het navolgende, stelt de Raad vast dat de Onderneming heeft deelgenomen aan het systeem van vooroverleg zoals hiervoor bedoeld.

21. De Raad baseert zich hierbij (onder meer) op bewijsstukken en de verklaring van de Onderneming met betrekking tot vooroverleg voorafgaande aan de aanbesteding van de volgende projecten.
22. Door ABB B.V. wordt in haar clementieverzoek het project 'Calandtunnel' genoemd.¹⁹ Naast de beschrijving van dit project, vermeldt ABB B.V. de namen van ondernemingen die eveneens zijn betrokken bij het vooroverleg en geeft zij weer waaruit de afspraak bestond: *"ABB B.V. is met [...] en andere concurrenten overeengekomen dat ABB B.V. aan de civiele hoofdaannemers die meedongen voor de gunning door Rijkswaterstaat van de aanleg van de Calandtunnel, een hogere offerte zou uitbrengen [...]"*
23. Clementieverzoeker Imtech noemt het project 'w.b.e. snelfilters'.²⁰ Het bewijsstuk betreft een uitdraai van de bijgehouden claimadministratie. Ten aanzien van "ABB" wordt onderhavig project vermeld, hetgeen een claim van "906.000,00" op "a.b.b. rotterdam" oplevert.
24. Van clementieverzoeker TBI is een bewijsstuk afkomstig met betrekking tot het project 'AWZI Middelharnis'.²¹ Het bewijsstuk betreft een bij het clementieverzoek behorende bijlage met gegevens *"gebaseerd op de nog beschikbare claimstanden, de projectadministratie en de contrameldingen van de SAVI"*. Naast gegevens zoals de naam van de opdrachtgever, de naam van de aannemer en de aanbestedingsdatum ("30-03-00") wordt vermeld dat "ABB" één van de bij vooroverleg betrokken ondernemingen is. Met betrekking tot de inhoud van de afspraak vermeldt TBI dat *"De gegadigde voor dit werk is bepaald op basis van de procedure zoals aangegeven bij de beantwoording van vraag 5a. Merwestroom is gegadigde en geeft een claim af in omzetwaarde van €690965,- aan ieder van de xx mede-inschrijvers"*. In haar antwoord op vraag 5a heeft TBI een uitgebreide verklaring gegeven over de gang van zaken tijdens de vooroverleggen.²²

Zienswijze van de Onderneming ten aanzien van deelname aan het systeem van vooroverleg

---

¹⁹ Opgenomen onder volgnummer 2.1 van het individuele bewijsdossier.

²⁰ Opgenomen onder volgnummer 2.4 van het individuele bewijsdossier.

²¹ Opgenomen onder volgnummer 2.5 van het individuele bewijsdossier.

²² 3150/918, p. 0039031000003 t/m 00039031000006.

25. De Onderneming stelt zich op het standpunt dat haar activiteiten in de Nederlandse installatiesector altijd zeer beperkt zijn geweest waarbij het zwaartepunt lag bij de levering van producten. Betrokkenheid bij vooroverleg is volgens de Onderneming alleen voorgekomen met betrekking tot twee projecten, te weten 'Calandtunnel' en 'w.b.e. snelfilters'. Derhalve is de Onderneming van mening dat haar betrokkenheid bij het installatiekartel een incidenteel en marginaal karakter droeg. Voorts zou het bewijs inzake het project AWZI Middelharnis een enkel, zeer onnauwkeurig clementieverzoek betreffen en daarom onvoldoende de betrokkenheid van de Onderneming bij vooroverleg bij dit project aantonen.

Beoordeling zienswijze door de Raad

26. De Raad verwerpt het verweer van de Onderneming. Hiertoe overweegt zij het volgende.
27. Allereerst merkt de Raad op dat, zoals hiervóór en ook in het Rapport is uiteengezet - en niet betwist door de Onderneming - sprake was van een landelijk dekkend systeem van vooroverleg in de deelsector Installatie in Nederland in de periode tussen januari 1998 en eind december 2001. Gemeenschappelijk doel van dit systeem betrof het onderling verdelen van werken en het afstemmen van inschrijfgedrag voorafgaande aan de inschrijving op de aanbesteding van Installatie-werken in Nederland. Dit systeem is in het Rapport gekwalificeerd als een voortdurende inbreuk op de mededingingsregels.
28. De Raad benadrukt dat het bewijs van deelname aan dit systeem van vooroverleg ook kan worden geleverd aan de hand van aanwijzingen. Het Hof van Justitie aanvaardt immers uitdrukkelijk dat gedragingen die de mededinging verstoren doorgaans clandestien worden verricht met een beperkte documentatie.²³ In het algemeen worden ten bewijze van een inbreukgedraging slechts weinig stukken ontdekt waaruit de inbreukgedraging met zoveel woorden blijkt. Stukken zoals bijvoorbeeld notulen van een vergadering zullen gewoonlijk slechts sporadisch worden gevonden en zullen bovendien noodzakelijkerwijs fragmentarisch zijn, zodat details vaak via deductie moeten worden gereconstrueerd. In de meeste gevallen moet het bestaan van een mededingingsversturende gedraging of overeenkomst derhalve worden afgeleid uit een samenloop van omstandigheden en aanwijzingen, die in hun totaliteit beschouwd bij gebreke van een andere coherente verklaring, het bewijs kunnen leveren dat de mededingingsregels zijn geschonden.

---

²³ HvJEG 7 januari 2004, gev. Zaken C-204/00P e.a., Aalborg Portland e.a./ Commissie, rnr. 55-57, zie ook besluit op bezwaar Raad van Bestuur, zaaknr. 3689, Aanbesteding dakrenovatie AMC, rnr. 53 advies Adviescommissie Mededingingswet en rnr. 40 conclusie A-G van 8 december 2005, zaak C-113/04 P, Technische Unie/ Commissie.

29. De Raad stelt vast dat de Onderneming erkent dat zij tweemaal heeft deelgenomen aan vooroverleg, hetgeen wordt bevestigd in het hiervoor weergegeven bewijsmateriaal. Daarnaast beschikt de Raad, zoals weergegeven in randnummer 19, over vier verklaringen van clementieverzoekers dat de Onderneming heeft deelgenomen aan het systeem van vooroverleg. In het licht van het voorgaande en bedoelde stukken uit het individuele bewijsdossier, in onderling samenhang bezien, is de Raad van oordeel dat genoegzaam is komen vast te staan dat de Onderneming (mede) verantwoordelijk kan worden gehouden voor de overtreding zoals omschreven in het Rapport.²⁴
30. De omstandigheid dat de Onderneming, naar eigen zeggen, een zeer beperkte rol heeft gespeeld in deze sector, doet niet af aan de vaststelling dat de Onderneming heeft deelgenomen en bijgedragen aan (de instandhouding van) het systeem van vooroverleg.

Conclusie

31. Het vorengaande leidt tot de conclusie dat de Onderneming in de periode januari 1998 tot en met december 2001 heeft deelgenomen aan het systeem van vooroverleg met als gemeenschappelijk doel het onderling verdelen van werken en het afstemmen van inschrijfgedrag voorafgaande aan inschrijving op de aanbesteding van Installatiewerken in Nederland en daarmee een bijdrage heeft geleverd aan (de instandhouding van) dit systeem.

JURIDISCHE KWALIFICATIE VAN DE FEITEN / CONCLUSIE

32. In onderhavige zaak gaat de Raad uit van de juridische kwalificatie zoals omschreven in paragraaf 6 van het Rapport. De Raad stelt vast dat de gedragingen zoals hiervoor omschreven ertoe strekken de mededinging te verhinderen, beperken of vervalsen en als zodanig één voortgezette inbreuk op artikel 6 Mw en artikel 81 EG vormen. De Raad is voorts van oordeel dat wegens bedoelde overtreding een boete ingevolge artikel 56 Mw op zijn plaats is.

SANCTIE

Toerekening

33. Onder het regime van het Nederlandse en communautaire mededingingsrecht zijn het ondernemingen die een overtreding van de materiële mededingingsregels kunnen

---

²⁴ Hv. EG, 8 juli 1999, Anic Partecipazioni/ Commissie, Jur. 1999, I-4125, r.o. 88 en 203.

begaan. De Raad kan ingevolge artikel 56, lid 1 Mw en de artikelen 88 en 89 Mw bij een overtreding van respectievelijk artikel 6 Mw en artikel 81 EG, een boete opleggen aan de betrokken natuurlijke persoon of rechtspersoon aan wie de overtreding kan worden toegerekend.

34. In het onderhavige geval wordt de overtreding begaan door de Onderneming genoemd in randnummer 7 van dit besluit en toegerekend aan de met name genoemde rechtsperso(n)en in randnummer 7 van dit besluit.

Boetesystematiek

35. Voor de vaststelling van de hoogte van de boete hanteert de Raad de Bekendmaking boetetoemeting. In deze Bekendmaking heeft de NMa gekozen voor een beboetingssystematiek die aansluit bij de geconstateerde overtreding. De boete wordt gebaseerd op de aanbestedingsomzet van de Onderneming. Voor de bepaling van de hoogte van de boete wordt de aanbestedingsomzet van één jaar in aanmerking genomen. Als ijkjaar is daarbij voor 2001 gekozen. Dat jaar kan in het algemeen redelijkerwijs als representatief worden beschouwd. Verder houdt het jaar 2001 direct verband met de overtreding, aangezien de verboden praktijken in dat jaar nog volop voorkwamen en aangezien dit jaar het meest recente jaar van de overtreding betreft.

Toepassing van de Bekendmaking boetetoemeting

Boetegrondslag

36. Vaststaat dat de Onderneming in 2001 geen aanbestedingsomzet heeft gerealiseerd. Bijgevolg zou vaststelling van de boete conform het bepaalde in randnummer 17 van de Bekendmaking boetetoemeting resulteren in een boete van EUR 0,-. Het opleggen van een boete van EUR 0,- mist naar het oordeel van de Raad echter de gewenste preventieve werking.
37. De Raad acht het passend om bij toepassing van randnummer 18 van de Bekendmaking boetetoemeting aansluiting te zoeken bij de laagst vastgestelde bruto-boetegrondslag in de Installatie-deelsector, zulks naar beneden afgerond op honderd, zijnde: EUR 5.300,00. De Raad gaat ten aanzien van de Onderneming uit van een bedrag van EUR 5.300,00 (hierna: de bruto boete).

Boeteverhogende omstandigheden

38. De Raad houdt bij de vaststelling van de op te leggen boete rekening met eventuele boeteverhogende omstandigheden, waarvan in dit geval niet is gebleken. De Raad neemt in deze procedure dan ook geen boeteverhogende omstandigheden in aanmerking.

Boeteverlagende omstandigheden

39. De Raad houdt bij de vaststelling van de op te leggen boete rekening met eventuele boeteverlagende omstandigheden.
40. Door de NMa is aan ABB B.V. een clementietoezegging gedaan. ABB B.V. heeft zich aan de in dit verband door de NMa gestelde voorwaarden gehouden en heeft aldus bijgedragen aan het onderzoek in het onderhavige geval. Op basis van de gedane toezegging vermindert de Raad de boete als uiteengezet in randnummer 41 met 40%. Dit resulteert in een verlaging van EUR 2.120,00 van de bruto-boete.
41. Het bedrag dat resulteert na vermindering in verband met de clementietoezegging, wordt aangeduid als netto-boete. In het onderhavige geval bedraagt de netto-boete EUR 3.180,00.
42. De Raad ziet conform randnummer 23 van de Boetebekendmaking aanleiding de netto-boete lager vast te stellen om de navolgende redenen.
43. In het onderhavige geval heeft ABB B.V. vrijwillig informatie verstrekt aan de NMa en heeft zij hiervoor een clementietoezegging ontvangen in de zin van de Richtsnoeren Clementietoezegging. Tevens is ABB B.V. akkoord gegaan met het doorzenden van de vrijwillig verstrekte informatie aan de Belastingdienst. Als gevolg hiervan vermindert de Raad de netto-boete met 1% tot een maximum van EUR 10.000,00. Dit resulteert in een verlaging van EUR 32,00 van de netto-boete.
44. De Raad neemt in de onderhavige zaak voor het overige geen boeteverlagende omstandigheden in aanmerking.

Boeteberekening

45. Het vorenstaande leidt tot een boete van: EUR 3.148,00.
46. De Raad is van oordeel dat de boete evenredig is in verhouding tot de met het gevoerde boetebeleid te dienen doelen en overigens ook billijk is.

BESLUIT

De Raad legt een boete op van EUR 3.148,00 aan de volgende rechtspersonen:
ABB Asea Brown Boveri Ltd., gevestigd te Zürich (Zwitserland),
ABB Holdings B.V., gevestigd te Amstelveen,
ABB B.V., gevestigd te Rotterdam,

Openbaar

Bovengenoemde rechtspersonen zijn ieder hoofdelijk aansprakelijk voor het geheel.

Dit besluit richt zich tot ieder van bovengenoemde rechtspersonen.

Datum, 31 augustus 2006

De Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit,
namens deze:

W.g.

P. Kalbfleisch

Voorzitter Raad van Bestuur

Tegen dit besluit kan degene, wiens belang rechtstreeks bij dit besluit is betrokken, binnen 6 weken na de dag van bekendmaking van dit besluit een gemotiveerd bezwaarschrift indienen bij de Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit, Juridische Dienst, Postbus 16326, 2500 BH, DEN HAAG.